

DEMOGRAFICKÉ STARNUTIE POPULÁCIE AKO SPOLOČENSKÝ FENOMÉN

Kornélia Cséfalvaiová

Abstract

Európska komisia vyhlásila rok 2012 za Európsky rok aktívneho starnutia a solidarity medzi generáciami. V súčasnej dobe je starnutie populácie stále viac diskutovanou témou, ktorá nadobúda na vážnosti nielen v Českej republike, ale v celosvetovom ohľade. Demografické starnutie je z pohľadu histórie nezvratným fenoménom, ktorý bude mať za následok zmenu vekových štruktúr európskych populácií v 21. storočí. Demografické starnutie sa na kontinente Európa prejavuje najvyšším zastúpením osôb tretej biologickej generácie. V súčasnosti sa stretávame s otázkou nepriaznivého demografického vývoja v Európe, ktorý zasahuje aj Českú republiku a je charakterizovaný nízkou pôrodnosťou a predlžovaním strednej dĺžky života. Trend starnutia európskej populácie a znižovanie počtu obyvateľov prirodzenou reprodukciou bude i v budúcnosti určovať smer populačného vývoja. Táto problematika vyzýva každú spoločnosť, aby analyzovala proces starnutia obyvateľstva a jeho spoločenské a ekonomické dôsledky. V predloženej práci sa sleduje problematika seniorov z demografického a sociálno-ekonomického hľadiska, rovnako ako postoj spoločnosti k seniorom. Pozornosť sa venuje aj životnej spokojnosti a kvalite života starých ľudí.

Kľúčové slová: Staroba. Starnutie. Kvalita života. Životná úroveň. Životná spokojnosť. Dôsledky starnutia populácie.

JEL kódy: J10, J11, J14

Úvod

V súčasnej dobe je starnutie populácie stále viac diskutovaná téma, ktorá nadobúda na vážnosti nielen v Českej republike, ale v celosvetovom ohľade. Demografické starnutie je z pohľadu histórie nezvratným fenoménom, ktorý bude mať za následok zmenu vekových štruktúr európskych populácií v 21. storočí. Demografické starnutie sa na kontinente Európa prejavuje najvyšším zastúpením osôb tretej biologickej generácie. Trend starnutia európskej populácie a znižovanie počtu obyvateľov prirodzenou reprodukciou bude i v budúcnosti určovať smer populačného vývoja.

Demografickému starnutiu môžeme pripísať nárast počtu starých ľudí vplyvom predlžujúcej sa strednej dĺžky života a zvyšovanie podielu starých v populácii, čo je prejavom poklesu pôrodnosti. O demografickom starnutí sa najčastejšie hovorí ako o negatívnom jave, pričom predlžovanie strednej dĺžky života prináša svoje výhody v podobe dlhšieho života, dlhšieho vzťahu s rodičmi, deťmi či vnúčatami. Zaistenie kvality života v starobe a využitie potenciálu pribúdajúceho počtu starších osôb vyžaduje prijať opatrenia, ktoré podporia ekonomický a sociálny rozvoj spoločnosti. Lepšie zdravie a dlhší život ekonomicky aktívneho obyvateľstva je dôležitým ekonomickým prínosom pre jednotlivca i celú spoločnosť.

1 Uvedenie do problematiky starnutia a staroby

Celými dejinami ľudstva sa tiahne túžba po dlhovekosti. Ľudia sa starobe bránili používaním najrozmanitejších bylín, vývarov, elixírov a mastičiek. Vymýšľali a verili mnohým metódam a prostriedkom zameraným k odstráneniu tvrdení o nepríťažlivom stave staroby.

„Najčastejšie je starnutie chápané ako postupné opotrebovanie, negatívne zmeny prejavujúce sa ubúdaním energie, únavou, stagnáciou, funkčnými výpadkami až degeneráciou.“ (Pavlík, 2009, s. 126).

Pri spoznávaní staroby sú veľmi dôležité demografické štatistiky. Demografia starnutia študuje podmienky, ktoré ovplyvňujú reprodukciu ľudskej populácie a hľadá pravidelnosti, ktorými sa proces demografickej reprodukcie riadi. Od konca minulého storočia dochádza vo všetkých priemyselne vyspelých krajinách k dvom zásadným demografickým zmenám, ktoré menia populačnú štruktúru. Prvou je klesajúca pôrodnosť, druhou znižovanie mortality. Obe zmeny majú za následok nárast počtu starých ľudí. Demografi na tento jav

používajú nový pojem „starnutie na hrote vekovej pyramídy“, čo znamená rýchly nárast počtu ľudí hlavne vo vysokom veku (Litomerický, 1992).

1.1 Vymedzenie základných pojmov

Pri štúdiu odbornej literatúry vzťahujúcej sa k objasňovaniu teoretických základov našej témy sa stretneme s kľúčovými pojmami staroba a starnutie. Problémy demografického vývoja – pokles počtu narodených, starnutie populácie, predlžovanie strednej dĺžky života – sú témy, s ktorými sa bežne stretávame a preto budeme v nasledujúcej časti práce pozornosť venovať vymedzeniu základných demografických pojmov, ktoré súvisia s otázkou starnutia obyvateľstva.

Svetová zdravotnícka organizácia (WHO) podľa uznávaných odborných kritérií rozčleňuje obdobie dospelosti a staroby nasledovne:

- stredný vek (45 – 59 rokov)
- vyšší vek, ranná staroba (60 – 74 rokov)
- pokročilý vek, starecký vek (75 – 89 rokov)
- vysoký vek, dlhovekosť (90 rokov a viac).

Dlhovekosť súvisí s dĺžkou života a s demografickým starnutím a je charakterizovaná väčším výskytom osôb dožívajúcich sa vysokého veku na určitom území v určitej populácii. Často je dlhovekosť vzťahovaná k maximálnej dĺžke ľudského života. So zlepšovaním úmrtnostných pomerov súvisí, že ľudia sa dožívajú vyššieho veku a nádej dožitia sa čoraz viac predlžuje a približuje normálnej dĺžke života, ktorá je vyjadrená ako modus počtu zomretých v dospelom veku. Vo vyspelých krajinách vrátane Európy pripadá na 1 milión obyvateľov približne 10 osôb vo veku nad 100 rokov (Pavlík, 2009). V tabuľke č. 1 vidíme klasifikáciu obyvateľstva podľa počtu starých ľudí.

Tabuľka č.: Klasifikácia obyvateľstva podľa vývinového stupňa procesu starnutia

Skupina	Podiel starých ľudí (60 rokov a starších) v %	Charakteristika skupiny
1.	menej ako 5	Výnimočne mladé obyvateľstvo
2.	5 až 8	Mladé obyvateľstvo
3.	8 až 10	Začiatok demografickej staroby
4.	10 až 15	Priemerný stupeň staroby
5.	15 až 20	Staré obyvateľstvo
6.	20 a viac	Veľmi staré obyvateľstvo

Zdroj: Vojtko, Demografická štatistika, s. 31

Druhým kľúčovým pojmom vzťahujúcim sa k uvedenej téme je pojem starnutie. Starnutie ľudského organizmu je prirodzený biologický proces, ktorého priebeh sa u jednotlivcov líši. Je ovplyvňovaný mnohými vnútornými a vonkajšími faktormi. Charakteristický je tým, že je naprogramovaný, dlhodobý, nezvratný, neopakuje sa a zanecháva trvalé zmeny (Litomerický, 1992).

Starnutie z pohľadu demografie je dôsledkom demografickej revolúcie a je charakterizované zväčšovaním podielu starých osôb v populácii. Demografické starnutie je proces, pri ktorom sa postupne mení veková štruktúra obyvateľstva takým spôsobom, že sa zvyšuje podiel osôb starších ako 60 rokov a znižuje sa podiel osôb mladších ako 15 rokov, teda staršie vekové skupiny rastú početne relatívne rýchlejšie ako populácia ako celok.

Vekové zloženie obyvateľstva sa graficky znázorňuje pomocou vekovej pyramídy, ktorá môže zobrazovať progresívny, stacionárny alebo regresívny typ vekovej štruktúry (Pavlík, 2009). Pre demografické starnutie je typický regresívny tvar vekovej pyramídy typický pre rozvinuté krajiny vrátane Českej republiky.

Z hľadiska reprodukcie delíme populáciu do troch základných skupín – generácií (Koschin, 2005):

- 0-14 roční – 1. biologická generácia (detská),
- 15-49 roční – 2. biologická generácia (rodičovská),
- 50 a viac roční – 3. biologická generácia (prarodičovská).

Proces demografického starnutia sa charakterizuje pomocou indexu staroby, indexu závislosti a indexu ekonomického zaťaženia.

V súvislosti s ekonomickým zaťažením musíme vymedziť tri ekonomické generácie (Koschin, 2005):

- 0-19 roční – 1. ekonomická generácia (predproduktívni),
- 20-64 roční – 2. ekonomická generácia (produktívni),
- 65 roční a starší – 3. ekonomická generácia (poproduktívni).

Index staroby vyjadruje reláciu 3. a 1. biologickej generácie, teda koľko obyvateľov z vekovej skupiny 60 rokov a viac pripadá na 100 detí vo veku 0-14 rokov.

Index ekonomickej závislosti starých ľudí vyjadruje počet osôb v poproduktívnom veku na 100 osôb v produktívnom veku.

Index ekonomického zaťaženia znázorňuje počet detí vo veku 0-14 rokov a počet obyvateľov vo veku 60 a viac rokov na 100 osôb vo veku 15-59 rokov.

Z uvedených teoretických poznatkov vyplýva, že starnutie je stále aktuálny problém a nové poznatky prispievajú k zlepšeniu starostlivosti o starnúcu populáciu.

2 Dopady demografického starnutia na spoločnosť

Demografický vývoj neprebíha izolovane od spoločenského vývoja a je úzko spojený s geografickými, ekonomickými, politickými a sociálnymi podmienkami. Ekonomický rast a zmena životného štýlu, ktorými nasledujeme krajiny západného sveta, majú za následok pokles pôrodnosti a sobášnosti a narastajúcu mieru rozvodovosti. Pokles pôrodnosti súvisí so zmenou hodnôt u mladých ľudí a so snahou o realizáciu vlastnej osoby.

Pokles plodnosti a pôrodnosti považujeme za vážne demografické problémy i v Českej republike, spôsobujúce postupné starnutie obyvateľstva s rastúcim podielom poproduktívnych osôb. Populačnému vývoji v Českej republike je venovaných veľa demografických výskumov a štúdií, pretože podľa prognóz budúceho vývoja sa podiel starých osôb má ešte zvyšovať.

Zmena populačného vývoja v Českej republike, ktorá súvisí so spoločenskými a ekonomickými zmenami po roku 1989, prináša radu pozitívnych i negatívnych dopadov na českú spoločnosť. Procesy súvisiace s reprodukciou obyvateľstva sú dôležité preto, lebo určujú vekové zloženie obyvateľstva na budúce obdobia a tým sú užitočným pomocníkom pre

populačnú politiku. Súčasný pokles počtu obyvateľov Českej republiky je sprevádzaný starnutím na vrchole vekovej pyramídy a zvyšovaním zaťaženia produktívnej časti populácie.

2.1 Globálne starnutie populácie

Starnutie populácie ako súčasť dlhodobého vývoja svetovej populácie je proces definovaný ako „zmeny vo vekovej štruktúre, spôsobené zvyšovaním podielu starých ľudí v populácii.“ (Jurčová, in: Hvozdíková, 2008).

Za fenoménom starnutia populácie stojí na jednej strane predlžovanie strednej dĺžky života človeka a na strane druhej zmeny v reprodukčnom a rodinnom správaní populácie. Modernizácia spoločnosti, technologický pokrok a vedecký pokrok, zvýšená kvalita poskytovanej zdravotníckej starostlivosti prispeli k predlžovaniu nádeje dožitia. V súčasnosti však za dynamickým starnutím populácie stojí výrazný pokles pôrodnosti, ktorý často klesá až pod hranicu prostej reprodukcie. Prebiehajúce demografické zmeny stoja za pojmom demografická kríza, respektíve demografická revolúcia.

Prvá demografická revolúcia prebiehala v období priemyselnej revolúcie na prelome 18.-19. storočia a vyznačovala sa vysokými mierami plodnosti aj úmrtnosti. Postupné zlepšovanie úmrtnostných pomerov, industrializácia, zvyšujúce sa náklady na výchovu a vzdelávanie detí, vyššia sebarealizácia žien vytvorili podmienky na postupné znižovanie úrovne pôrodnosti až pod hranicu hodnoty úhrnnej plodnosti 2,1 dieťaťa na jednu ženu v reprodukčnom období (Hvozdíková, 2008).

Postupné znižovanie pôrodnosti spolu s predlžovaním ľudského života viedli k druhej demografickej revolúcii, za ktorého autora považujeme demografa Dirka J. van de Kaa. Postmoderné demografické správanie v druhej demografickej revolúcii sa prejavuje v zmenách postojov a hodnôt, v životnom štýle, v emancipácii žien, dôraz sa kladie na individualizmus a slobodu jednotlivca. Klesajúca pôrodnosť je sprevádzaná poklesom sobášnosti, nárastom rozvodovosti, vznikom alternatívnych foriem partnerského spoluzitia, zvyšovaním priemerného veku žien pri prvom dieťati, nárastom počtu detí narodených mimo manželstva a podobne.

Druhú demografickú revolúciu charakterizujú aj tieto javy (Kováč, in: Hvozdíková, 2008):

- starnutie populácie a feminizácia staroby, kombinovaná s rastom osamelosti a chudoby žien,

- zvyšovanie priemernej dĺžky života, výraznejšie u žien ako u mužov,
- výrazné zníženie potratovosti a zvýšená orientácia na používanie antikoncepcie,
- prudký pokles pôrodnosti,
- odsúvanie rodičovstva do vyššieho veku,
- pokles sobášnosti a odkladanie sobáša do zrelšieho veku,
- pribúdanie detí narodených mimo manželstva,
- pokles priemerného počtu detí v rodine,
- mierny nárast rozvodovosti.

Starnutie populácie znamená i vyšší podiel seniorov v rodine, ktorá v mnohých prípadoch nesie zodpovednosť za starostlivosť o závislých starších členov rodiny. Pokles počtu detí v rodine, vyššia miera účasti žien na trhu práce, moderné životné podmienky, vyššia mobilita a migrácia obmedzujú v minulosti rozšírené spolužitie viacerých generácií pod jednou strechou, kedy sa starostlivosť o starších členov delila v rámci rodiny. Dnes sú žiaduce inštitucionalizované zariadenia súkromnej či štátnej sociálnej starostlivosti a táto potreba bude v budúcnosti vyhľadávaná najmä v krajinách s tradične úzkymi rodinnými väzbami, napríklad v krajinách Južnej Európy.

Analýzu zmien v rodinnom správaní nie je možné vynechať z analýz procesu starnutia populácie a z analýz dopadov demografických zmien na ekonomiku krajiny či globálnu ekonomiku vôbec. Jedným z hlavných východiskových bodov ohľadne negatívnych demografických zmien je snaha o dosiahnutie plodnosti minimálne na úrovni čistej miery reprodukcie.

Väčšina vyspelých zemí už prešla druhým demografickým prechodom a rozvíjajúce sa krajiny sa nachádzajú v posledných etapách demografickej revolúcie – došlo k ustáleniu reprodukčného správania populácie – tým dostávame priestor na prognózovanie budúceho demografického vývoja a jeho využitie pre hospodársku a sociálnu politiku (Hvozdíková, 2008).

2.2 Sociálne a ekonomické dôsledky starnutia populácie

Demografické starnutie je odrazom výrazných sociálnych a ekonomických zmien, ktoré pozorujeme v posledných desaťročiach. Z toho vyplýva, že za súčasných demografických

a socioekonomických podmienok sa demografickému starnutia nevieme vyhnúť. Prognózy demografického vývoja OSN predpokladajú zdvojnásobenie indexu závislosti starších do roku 2050 vo vyspelých krajinách a strojnásobenie v rozvojových krajinách. V budúcnosti by to znamenalo, že v krajinách západnej a južnej Európy by bol jeden človek z dvoch vo veku nad 60 rokov (Hvozdíková, 2008).

Dôsledky starnutia populácie sa dotýkajú rôznych sociálnych, ekonomických a politických otázok a viditeľné stopy zanechávajú na celej spoločnosti. Veľmi aktuálne sú témy dôchodkového zabezpečenia a sociálnej a zdravotnej starostlivosti o starých občanov. Spomínané skutočnosti vedú k vzniku veľkého počtu prác, ktoré poukazujú na socioekonomické dôsledky demografickej transformácie, z pohľadu ekonómie totiž starnutie populácie znamená zvýšené zaťaženie produktívnej generácie, menší podiel populácie prispievajúcej k produktívnej činnosti a nárast počtu príjemcov sociálnych dávok. Naša spoločnosť má pred sebou neľahkú úlohu, aby pripravila systém, ktorý bude vyhovovať podmienkam starnúcej populácie.

Zmenený demografický profil spoločnosti vytvára nové podmienky rozvoja v (Hvozdíková, 2008):

- *ekonomickej sfére*: starnúca pracovná sila, úbytok populácie v produktívnom veku, zmeny v spotrebnom a investičnom správaní, zmeny v miere úspor, nové vzťahy na medzinárodných kapitálových trhoch, riziko neudržateľnosti verejných systémov, najmä systémov dôchodkového zabezpečenia a zdravotnej starostlivosti;
- *sociálnej sfére*: nové aspekty formovania štruktúry rodiny, nové nároky v oblasti sociálnej ochrany a dlhodobej starostlivosti, aktívne starnutie a kvalita života, nový prístup k migrácii;
- *politickej sfére*: vplyv rastúcej politickej sily seniorov na tvorbu politických stratégií a priechodnosť systémových reforiem v podmienkach starnúcej spoločnosti kladúcej vyššie nároky na oblasť verejných zdrojov;
- *oblasti medzinárodných vzťahov*: schopnosť reagovať na nové podmienky rozvoja danej krajiny či regiónu a jej váhu v medzinárodnom spoločenstve, snaha o rovnováhu medzi starnúcim vyspelým svetom a zatiaľ demograficky rastúcim rozvíjajúcim sa svetom.

V otázke starnutia populácie sa pozornosť sústreďuje aj na oblasť dôchodkového zabezpečenia, zdravotnej starostlivosti a vzdelávania. Nárast výdavkov v oblasti zdravotnej

starostlivosti nebude odrážať iba nárast podielu staršej populácie ako najväčšieho spotrebiteľa zdravotníckych služieb, ale aj rast cien v oblasti vývoja nových medikamentov, medicínskych technológií a pokroku vo vývoji medicíny. Treba však podotknúť, že práve pokrok v medicíne pozitívne prispel k trendu predlžovania strednej dĺžky života. Vplyvom pokrokov v medicíne a kvalitnou zdravotnou starostlivosťou sa aktívny život seniorov predlžuje a pomáha im ďalej zotrvať v pracovnom procese a žiť plnohodnotný život.

Proces demografického starnutia sa odráža aj na ekonomickom vývoji Českej republiky. Keďže je nedostatok mladých ľudí na trhu práce a pracovná sila postupne starne, čoraz viac sa zaoberáme otázkou ekonomickej aktivity starších ľudí a ich postavením na trhu práce, ktorý by mal zabrániť prudkému poklesu obyvateľstva v produktívnom veku. Zvýšenie ekonomickej aktivity a zamestnanosti starých osôb je kľúčom k ekonomickým výzvam. Ekonomický rast dosiahneme v prípade, že ekonomika bude konkurencieschopná, čo súvisí s požiadavkou celoživotného vzdelávania, rekvalifikácií, vhodnými pracovnými podmienkami a investíciami do zdravia. Bude to znamenať výzvu i pre zamestnávateľov, aby starších zamestnancov vhodne motivovali a investovali do ľudského kapitálu starších osôb, ktorí by boli spokojnejší a boli by ochotní zotrvať v pracovnom živote.

Nárast šedého zaťaženia spôsobuje zaťaženie produktívnej časti populácie starými ľuďmi a vyvoláva potrebu zmeny dôchodkového systému. Priebežný systém (PAYG) je závislý od demografickej štruktúry populácie, čo znamená, že presunom silných populačných ročníkov do dôchodkového veku za poklesu podielu mladšej generácie dôjde ku kombinácii ekonomických a demografických podmienok, v ktorých sa priebežný systém stáva neudržateľným bez zvýšenia zaťaženia produktívnej časti populácie (Hvozdíková, 2008). Aktuálnou sa stáva otázka reformy súčasných dôchodkových systémov založených na priebežnom systéme a úsporné opatrenia vo verejných financiách vôbec.

Tento vývoj bude mať za následok stále vyšší tlak na produktívnu časť populácie, ktorá musí zaistiť ekonomickú činnosť a ekonomický rast. Takisto bude dochádzať k zmenám v životospráve a životnom štýle, výrazná bude skupina ekonomicky závislých osôb, na ktorú musí sociálna politika vhodne reagovať. Podľa teórie životného cyklu vedie nárast produktívnej populácie k vyšším úsporám a investíciám, kým nárast poproduktívnej populácie k vyššiemu sklonu k spotrebe. S rastúcim podielom starších osôb dôjde k zmenám v štruktúre spotreby v prospech statkov a služieb spotrebúvaných prevažne staršími spotrebiteľmi.

Napriek tomu, že opatrenia týkajúce sa ekonomických a sociálnych dopadov starnutia populácie Českej republiky sú menej populárne, ich realizácia je nevyhnutná, lebo táto

problematika sa dotýka všetkých stránok spoločenského života Českej republiky (Dufek, 2008).

3 Životná spokojnosť starých ľudí

Ľudia sa celý život pokúšajú skvalitňovať si život. Zaoberajú sa životnou pohodou, spokojnosťou, hľadajú spôsoby jeho navodenia i uchovania. Dosiahnutie a udržanie pozitívneho stavu tela i mysle sa zdá byť pre ľudský život všeobecným a dôležitým záujmom. Povaha a podmienky životnej pohody sú ovplyvnené daným sociokultúrnym zázemím, ekonomickými podmienkami a životným štandardom.

Šťastie, spokojnosť, pohoda a kvalita života patria medzi často používané pojmy, ich vymedzenie je však pomerne náročné. Záujmom každého fungujúceho štátu by mala byť životná spokojnosť jeho obyvateľov, preto sa veľa sociodemografických výskumov snaží vymedziť faktory, ktoré ju ovplyvňujú.

Životná spokojnosť úzko súvisí so životnou úrovňou, ktorá predstavuje mieru uspokojovania životných potrieb ľudí. Medzi základné zložky životnej úrovne patria: (Hrubý, 1996, s. 70)

- **Materiálne úžitkové hodnoty** – umožňujú hmotnú spotrebu, vybavenie domácností, bývanie apod.
- **Sociálne hodnoty** – sú dané stupňom zamestnanosti, zabezpečením v dobe nezamestnanosti, v dobe ochorenia a v starobe. Patrí sem i pomoc matkám s deťmi, dĺžka pracovného a voľného času, dovolenka, hranica veku pre poberanie starobného dôchodku, podmienky pre invalidný dôchodok apod.
- **Kultúrne hodnoty** – zahrňujú vzdelanie, spotrebu kultúrnych statkov, životné a pracovné prostredie a pod.
- **Morálne hodnoty** – sú dané mierou osobnej slobody, kvalitou vzťahov medzi obyvateľmi, právnou istotou a stupňom bezpečnosti štátu.

3.1 Kvalita života súčasných seniorov

V súvislosti s modernými prístupmi k seniorom sa v poslednej dobe často stretávame s termínom kvalita života, ktorá sa vyznačuje vysokou mierou subjektívnosti a individuálnosti.

Medicínske prístupy ku kvalite života „patria historicky pravdepodobne k priekopníckym. Objavili sa v 30. rokoch 20. storočia, a to v súvislosti s chronickými pacientmi. Čoskoro na to sa problém kvality života dostal z geriatrických liečebných zariadení do kvázi normálneho života, a to v súvislosti s prudkým narastaním populácie starších ľudí vo vyspelých krajinách.“ (Kováč, 2001, s. 35). Problematike skúmania pojmu kvalita života sa vedné disciplíny venujú už vyše polstoročia.

Kvalita života je fenomén, ktorý v sebe obsahuje rozmer biologický, psychologický, ekonomický, estetický, sociálny, etický a podobne. Najčastejšie verejnosťou zdrazňovaný prvok kvality života je dobré zdravie - teda ako telesné, duševné a sociálne blaho. Zdravie je však výslednicou mnohých faktorov - interakcie s prostredím, emóciami človeka, okolia, nachádzaním zmyslu života v každej životnej situácii i v starobe. I keď kvalita života je podmienená ešte inými okolnosťami a podmienkami, je spojená so subjektívnou spokojnosťou, ako uvádza Hrozenková (2005, s. 46).

Kvalita života je spojená s radou objektívnych podmienok: ekonomickými, sociálnymi, kultúrnymi, politickými, rodinnými. Nájsť všeobecne platnú definíciu je neľahká úloha, pretože zasahuje do rôznych oblastí, ako je napr. kvalita života rodín s deťmi, kvalita vzdelávania, kvalita života seniorov.

OECD definuje kvalitu života ako „súbor nefinančných nepeňažných atribútov jednotlivcov, ktorý spoluurčuje ich životné príležitosti a životné šance a má vlastnú hodnotu v rozličných kultúrach a súvislostiach.“ (OECD, 2011).

Eurostat prostredníctvom výsledkov merania kvality života definuje tento pojem nasledovne:

1. materiálne životné štandardy,
2. zdravie,
3. vzdelanie,
4. osobnostné aktivity,
5. politická mienka a vládna moc,
6. sociálne kontakty,
7. environmentálne podmienky,
8. osobnostná neistota,
9. ekonomická neistota.

V súvislosti so štatistikou existuje požiadavka „merať také dimenzie kvality života, ktoré nie sú v súčasnosti pokryté v iných štatistických zdrojoch a vyvíjať indikátory ako súbor

koherentných a medzinárodne konzistentných ukazovateľov smerujúcich k synergii a harmonizácii prístupov.“

Cieľom skúmania kvality života jednotlivca alebo spoločnosti je vhodne interpretovať kvalitu života ako celok a predvídať a predikovať budúcu realitu.

Záver

Zreteľným trendom v súčasnosti a v očakávanej budúcnosti je populačné starnutie, ktoré pozorujeme aj v českej populácii. Vzhľadom na súčasné demografické údaje o populačnom vývoji v Českej republike v zmysle starnutia populácie, ktoré je stále viditeľnejšie, snahou spoločnosti by malo byť zabezpečenie kvalitného a spokojného života v starobe. Každý senior je členom spoločnosti. Prostredie v ktorom seniori žijú, ovplyvňuje prežívanie staroby, motiváciu a tiež ich spokojnosť.

Použitá literatúra

DUFEK, Jaroslav a Bohumil MINAŘÍK. *Stárnutí obyvatel České republiky a vývoj zatížení produktivní populace*. 1. vyd. Brno: Mendeleva zemědělská a lesnická univerzita v Brně, 2008. ISBN 978-80-7375-253-8.

HROZENSKÁ, M. : *Analýza sociálnych služieb pre seniorov v meste Nitra a ich prognóza rozvoja*. Nitra : katedra sociálnej práce a sociálnych vied UKF, Rigorózná práca, 2004. 146 s.

HRUBÝ, Ján. *Základy demografie pre manažéra na vidieku*. Nitra: Vysoká škola poľnohospodárska v Nitre, 1996. ISBN 80-7137-311-7.

HVOZDÍKOVÁ, Veronika. *Finančná, demografická, potravinová a environmentálna kríza*. Bratislava: REPRO-PRINT, 2008. ISBN 978-80-7144-170-0.

KOSCHIN, Felix. *Demografie poprvé*. Praha : Oeconomica, 2005. 122 s. ISBN 80-245-0859-1.

KOSCHIN, Felix. *Kapitoly z ekonomické demografie*. Praha: Oeconomica, 2005. ISBN 80-245-0959-8.

KOVÁČ, D.: *Kvalita života – naliehavá výzva pre vedu nového storočia*. In: Československá psychologie. Roč. XLV, č. 1. 2001. ISSN 0009-062 X

LITOMERICKÝ, Š.: *Geriatría*. Martin: Neografia, 1992. ISBN 80-217-0499-3

PAVLÍK, Zdeněk et al. *Demografie (nejen) pro demografy*. Praha: SLON, 2009, 241 s. ISBN 978-80-7419-012-4.

VOJTKO, Daniel, Zuzana FINKOVÁ a Juraj KVETKOV. *Demografická štatistika: Praktikum*. Bratislava: Edičné stredisko VŠE v Bratislave, 1987.

Internetové zdroje

Český statistický úřad [online]. Dostupné z WWW: <<http://www.czso.cz>>

Kontakt

Kornélia Cséfalvaiová
Vysoká škola ekonomická v Praze
nám. W. Churchilla 4
130 67 Praha 3
xcsek00@vse.cz